

Interdeklinační tendence mezi deklinačními typy „žena“ a „růže“ jako příklad periferie morfologického systému

Kamila Smejkalová
Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
smejkalova@ujc.cas.cz

1 Popis deklinačních typů

Tématem tohoto textu je kolísání některých feminin mezi deklinačními typy „žena“ a „růže“. Jde o feminina, která patří z čistě formálního hlediska svou koncovkou *-a* pod skloňovací typ „žena“, která však mají v určitých pádech buď dubletní koncovky obou vzorů, nebo pouze tvary vzoru „růže“. Z opačného směru ke kolísání nedochází, protože jména zakončená samohláskovým písmenem *-e* tendenci k přechodu pod tvrdý skloňovací typ „žena“ nejeví. Existuje pouze několik málo feminin, která mají dvě samostatná skloňovací paradigmatata podle obou vzorů daná zakončením v Nsg. U některých z nich není žádný významový rozdíl (*studna – studně*), u jiných došlo či dochází k významovému odlišení obou variant (*berla – berle*).

V případě kolísání mezi skloňovacími paradigmaty či mezi jednotlivými pádovými koncovkami dochází k přechodu mezi deklinačními typy obvykle jedním směrem. V oblasti morfologické periferie, na které substantiva kolísají, je tedy většinou jeden skloňovací typ v dané fázi vývoje dominantní, progresivní. Znamená to, že substantiva (v tomto případě feminina), která kolísání podléhají, jeví tendenci přecházet pod dominantní z obou skloňovacích typů.¹

Ve svém příspěvku se zabývám tím, jaké faktory hrají roli při distribuci jednotlivých koncovek: sémantické rozdíly, vliv frekvence daného jména v úzu, příslušnost mezi apelativa či propria, hláska či skupina hlásek předcházející koncovce apod.

Mezi tzv. tvrdým vzorem „žena“ a tzv. měkkým vzorem „růže“ kolísají feminina, ve kterých koncovému *-a* v Nsg předchází na konci tvarotvorného základu

(i) měkká souhláska (*skica, káča, gejša, sója, Naďa, Máňa, Troja, Levoča, Dobrudža*) nebo

(ii) samohláska *e, i, u, o* (*idea, trachea, amenorea, Guinea, Andrea, Lea, Rea, Galatea, Medea i Medeia, Odyssea, Korea, Alexandria, Nikaragua, Samoa*).

U druhého typu se ve fonické podobě v některých nepřímých pádech mezi koncovku a tvarotvorný základ zakončený samohláskou vsouvá měkká souhláska, resp. písmeno *j*. Vedle malé skupiny apelativ, převážně slov cizího původu, se jedná zejména o propria: antroponyma či toponyma. Tato skupina substantiv není v češtině příliš početná a v běžném úzu se jí neužívá příliš často. Pravděpodobně právě proto, že se až na výjimky jedná o slova cizího původu a nepříliš frekventovaná, nejsou si uživatelé češtiny vždy jisti, ke kterému skloňovacímu typu slovo přiřadit a jaké pádové tvary použít. I tato nejistota může z velké části přispívat k rozkolísanosti mezi těmito deklinačními typy a ovlivňovat jejich morfologický vývoj.

---

¹ Výjimku v tomto případě tvoří některá feminina zakončená v Nsg na *-a*, které mají v některých pádech tvary podle vzoru „růže“, ty se však vyskytují pouze v nářečích, např. Nsg *mísa, koza* – Gsg *míse, koze* (Český jazykový atlas 4, 2002).

Jako zdroj jazykového materiálu jsou použity údaje z Českého národního korpusu (SYN2010) a internetového vyhledávače Jyxo². Tvary Nsg nejsou v tabulkách uvedeny, protože v nich se kolísání neobjevuje. Ani tvary vokativu, protože kromě antroponym se v úzu nevyskytují, a nemohou být tedy srovnány všechny funkčně vydělené kategorie (apelativa, toponyma, antroponyma). U antroponym a toponym jsou analyzovány pouze tvary singuláru. Přestože lze výskyt plurálních tvarů u těchto jmen ojedinele nalézt (*Máma ve třídě dvě Andrey. Obě Koreje se na smlouvě dohodly*), jsou to případy výjimečné a počet výskytů takových tvarů je minimální. Zahrnuta dále nejsou jména, která mohou mít dva odlišné tvary v nominativu singuláru podle vzoru „žena“ i „růže“, protože tato jména pak tvoří dvě samostatná odlišná paradigmata, i když v úzu pisatelé koncovky občas v jednotlivých pádech zaměňují a neužívají důsledně pádové tvary jednoho zvoleného paradigmatu (např. *rája – ráje, studna – studně, konzola – konzole*).

Výzkum se týká pouze grafické formy, nikoli fonické (nejsou zahrnuty doklady z mluvených korpusů), ale lze předpokládat, že výsledky výzkumu psaného úzu budou víceméně odrazem situace v úzu mluveném (může se lišit pravopisná podoba, ale volba koncovky jako takové by byla pravděpodobně stejná v obou formách).

2 Metody analýzy

Analýza je založena na frekvenci výskytů jednotlivých pádových tvarů zkoumaných feminin. V tabulkách, které uvidíte na slidech, jsou v prvním sloupci vždy uvedeny tvary podle vzoru „žena“, ve druhém podle vzoru „růže“, v dalších sloupcích pak eventuální další, méně frekventované doložené možnosti (od obou základních tvarů podle tvrdého a měkkého vzoru se odlišují pouze pravopisně; z hlediska fonického se jiné koncovky než vzoru „žena“ či „růže“ neužívají). Tučně je vytištěn vždy tvar s nejvyšší frekvencí. Před každým tvarem jsou uvedena dvě čísla oddělená lomítkem. Ta označují počet nalezených výskytů daného tvaru. První číslo před lomítkem označuje počet výskytů v ČNK, číslo za lomítkem označuje počet internetových výskytů. Přestože počet výskytů je v internetových vyhledávacích vyšší, poměr tvarů se prakticky neliší a v drtivé většině ten tvar, který převažuje v korpusu, převažuje i v internetových vyhledávacích.³

V tomto textu jsou uvedeny jako příklady pouze některá feminina, resp. některé typy jmen a některé zajímavé výsledky analýzy, nikoli všechny závěry, které z průzkumu vyplynuly⁴.

3 Rozlišení jednotlivých typů

Jednotlivé typy zkoumaných feminin můžeme seřadit podle určitých kritérií do několika kategorií. Na

(a) principu fonologickém podle zakončení tvarotvorného základu (před koncovkou *-a*), podle

(b) sémantické charakteristiky (apelativa, propria; slova běžné denní potřeby a odborná terminologie), podle

² Adresa: www.jyxo.cz. Doklady pro tuto analýzu byly vyhledány v časovém rozmezí září 2010 – prosinec 2010.

³ Vzhledem k velkému počtu výskytů nalezených pomocí internetového vyhledávače jsem zvolila v některých případech výpočet pomocí procent. U tvarů, jejichž počet přesáhl tři sta výskytů, byl zbylý počet určen na základě procent: Procentuální distribuce pádů u jednotlivých tvarů byla přizpůsobena zbylému počtu výskytů. Jestliže např. tvar (respektive pravopisná podoba) *ideji* byl v rámci prvních 300 výskytů v 155 případech Dsg, v 140 případech Lsg a v 6 případech Gsg, bylo vypočítáno procentuální zastoupení těchto tvarů a počet procent byl pak převeden na celkový počet 5 346 výskytů tohoto tvaru a tato výsledná čísla jsou uvedena v tabulkách (s obvyklým způsobem zaokrouhlování desetinných čísel).

⁴ Kompletní výsledky viz Smejkalová, Kamila (2011): Vývoj současné češtiny z hlediska pojmů centra a periferie [disertační práce]. Praha FF UK.

(c) frekvence užívání a

(d) začleněnosti do české slovní zásoby (tato dvě poslední kritéria se do velké míry překrývají – slova cizího původu, málo užívaná na jedné straně a naopak jména česká či vnímaná jako počestěná, užívaná v běžném jazyce, na straně druhé). Podle rozdělení do těchto skupin lze vysledovat zásadní rozdíly mezi jednotlivými typy zkoumaných feminin.

3.1

V případě jmen, jejichž tvarotvorný základ je zakončen na samohlásku, mají slova neterminologické povahy, často užívaná tendenci mnohem častěji přebírat tvary měkkého vzoru „růže“, a pokud koncovce předchází samohláska, často s vkladným *-j-*. Např. substantivum *idea*:

sg

G	15/1487 – idey	238/6850 – ideje	-/431 – idei	-/108 – ideji
D		55/2754 – ideji	2/335 – idei	
A	301/18840 – ideu	15/54 – ideji		
L		68/2484 – ideji	-/287 – idei	
I	222/11664 – ideou	253/3096 – idejí	-/2 – ideí	

pl

N	15/106 – idey	250/30334 – ideje	-/3 – idei
G		-/238 – idejí	-/130 – ideí
D	23/1223 – ideám	54/2096 – idejím	
A	-/125 - idey	215/11253 – ideje	-/2 - idei
L	12/960 – ideách	31/1616 – idejích	
I	25/1715 – ideami	97/5830 – idejemi	

Na rozdíl od většiny ostatních takto zakončených jmen není *idea* odborný termín a toto slovo je chápáno jako běžné a pevně ukotvené v české slovní zásobě a českém morfologickém systému (důkazem je fakt, že právě *idea* je v mluvnicích uváděna jako skloňovací vzor, resp. podvzor pro tento typ feminin). Jeho vysoká frekvence v běžném úzu (ostatní apelativa mají mnohem menší počet výskytů) následně ovlivňuje paradigma v tom smyslu, že kodifikované podoby jsou pro uživatele známější a přirozenější a mají v úzu největší počet výskytů z možných nalezených tvarů.

3.2

Naopak slova odborná, vnímaná uživateli jazyka jako cizí a neobvyklá a také antroponyma (*trachea, amenorea, Lea, Andrea*) jsou mnohem častěji užívaná ve tvarech tvrdého vzoru „žena“. Pisatelé se patrně rozhodují pro morfologický princip skloňování ze dvou důvodů. Nejsou si u těchto jmen jisti správnými pádovými tvary, a proto volí řešení na základě nejjednodušší úvahy – tedy podle zakončení v nominativu. Druhým důvodem je patrně snaha, aby ze všech pádových tvarů byla co nejsnáze odvoditelná základní podoba slova v Nsg, čehož lze opět docílit nejsnáze volbou koncovek základního vzoru daného zakončením v nominativu. Nelze však opominout i možnost, že běžní uživatelé jazyka při volbě pádových koncovek podobné úvahy (vědomě či podvědomě) neprovádějí a že pouze zvolí tvar, který už

někde slyšeli či viděli a připadá jim přijatelný. Tendence k tvrdým pádovým tvarům u tohoto typu jmen není nová, protože se o ní píše v Naší řeči už v 60. letech (MK, 1969, s. 64).

Zmíněná odlišnost se projevuje i u některých dalších typů substantiv (*sója, papája* × *Darja, Zoja; piraňa, vikuňa* × *Máňa, Táňa, Soňa*). U antroponym tato tendence k tvrdým pádovým tvarům platí i přesto, že mluvnické u nich uvádějí i dubletní tvary podle vzoru „růže“ (i s vkladným *-j-*). Tvrdé tvary převažují i u osobních jmen známých a v českém prostředí častých, jako např. *Andrea*, i když na rozdíl od některých dalších, méně známých se u nich v úzu objevují i varianty s měkkými koncovkami (*Andrea* × *Lea*). Zatímco výskyty tvaru Gsg *Andreje* najdeme, byť ne často, tvar *Leje* se neobjevuje.

3.3

Pomineme-li skupinu jmen zakončených na *-ia*⁵, pak toponyma se ve většině případů odlišují. Na rozdíl od antroponym a apelativ mají tendenci přebírat koncovky obou vzorů podle toho, o který pád se jedná. Asg a Isg zůstávají v rámci tvrdého vzoru, zatímco Gsg, Dsg, a Lsg jsou méně stabilní, vyskytují se v nich obvykle tvary obou vzorů, a v D a Instr převažují koncovky měkkého deklinačního typu (*Troja, Korea, Nikaragua, Dobrudža, Levoča*), přičemž v případech, kde se vyskytuje vkladná hláska *j* ve fonické podobě, pisatelé ji obvykle uvádějí i v podobě grafické.

G	-/1755– Guiney	129/4171 – Guineje	-/530 – Guineji	-/199 – Guinee
D		-/548 – Guineji	-/527 – Guinei	
A	34/1600 – Guineu	-/12 – Guineji		
L	-/61 – Guinee	-/5097 – Guineji	-/3822 – Guinei	
I	5/721 – Guineou	-/39 – Guinejí		

G	8/4697 – Korey	399/28500 – Koreje	2/181 – Koreji	-/2610 - Koree
D	-/14 – Koree	34/2541 – Koreji	-/242 – Korei	
A	118/9086 – Koreu	363 – Koreji		
L	-/300 – Koree	495/34122 – Koreji	1/6047 – Korei	1155 – Korey
I	123/8165 – Koreou	1/264 – Korejí		

Pl: tvary měkkého paradigmatu: N: -/50 – Koreje
 A: 1/17 – Koreje
 G: 6/418 – Korejí

Nelze tu jako u antroponym mluvit o morfologickém principu či o snaze, aby z pádových tvarů byla odvoditelná základní podoba jména. Důvodem tohoto odlišného chování může být snad pravopisná konvence, která se u těchto jmen tradičně zachovává⁶.

4 Rozlišení na základě zakončení tvarotvorného základu

Nejvýraznější rozdíly mezi zkoumanými jmény souvisejí se zakončením tvarotvorného základu:

Jména zakončená na *ňa, řa, d'a, ža, džá, (doňa, dueňa, báryšňa, piraňa)* tedy s tvarotvorným základem zakončeným souhláskou, mají v singuláru v drtivé většině tvary

⁵ Je specifická tím, že jména, která do ní spadají, mohou mít počestěnou variantu zakončenou v Nsg na *-ie*.

⁶ U toponym se koncovky někdy mohou měnit i v závislosti na předložce, resp. na větněčlenské funkci (adverbium loci, či jiný větný člen), kterou jméno zastává (*o Tróje* × *v Tróji*), tento rozdíl zde však ponechávám stranou.

podle vzoru „žena“, ale ve tvarech plurálních u apelativ (ne u všech typů lze apelativa nalézt) převažuje vzor „růže“, stejně jako u jmen zakončených na *-ja* (*papája, feja, rakija*).

sg

G	29/8429 – sóji	41/700 – sóje
D	1/96 – sóje	-/200 – sóji
A	20/4032 – sóju	
L	2/735 – sóje	1/804 – sóji
I	-/1850 – sójou	

Pl: 0 výskytů

sg

G	11/ 1580 – papáji	-/4 – papáje
D		
A	13/719 – papáju	
L	3/15 – papáje	-/20 – papáji
I	3/1754 – papájou	-/14 – papájí

pl

G	3/10 – papáje	
D	-/32 – papájí	
A	-/4 – papáje	
L		
I	-/2 – papájemi	-/1 papájema ¹

Jména zakončená na *-ča* (*čaća, viskača, gutaperča, kombuča. káča*) vykazují převahu tvrdého deklinačního typu, a to nejen v singulárních tvarech, ale na rozdíl od předchozích feminin i ve tvarech plurálních. Jména zakončená na *-ča* jsou skupinou, ve které se plurálové tvary neužívají téměř výhradně s měkkými pádovými koncovkami. Počet jmen takto zakončených a navíc v pl. je ale velmi nízký.

sg

G	4/46 – gutaperči	-/17 – gutaperče
D	-/2 – gutaperče	-/6 – gutaperči
A	-/29 – gutaperču	
L	-/1 – gutaperče	
I	-/20 – gutaperčou	

U jmen zakončených na *-ša* (*gejša, Dáša*) se užívají singulární tvary v těchto dvou případech podle tvrdého deklinačního typu. V plurálu (*gejša*) se užívají tvary tvrdého deklinačního typu. Varianty podle měkkého vzoru jsou oproti nim pouze výjimečné. Vzhledem k nízké frekvenci výskytu většiny jmen v plurálních tvarech je však obtížné porovnání s ostatními femininy, jejichž tvarotvorný základ je zakončen měkkou souhláskou a posoudit, zda tvrdé plurálové tvary jsou v úzu specifické právě pro tuto skupinu, nebo se vyskytují i u jiných substantiv tohoto typu.

G	6/812 – gejši	-/3 – gejši
D	-/56 – gejše	
A	7/855 – gejšu	
L	3/81 – gejše	
I	2/875 – gejšou	

N	8/1134 – gejši	-/8 – gejše
G	-/732 – gejš	-/6 – gejší
D	-/30 – gejšám	
A	4/151 – gejši	-/5 – gejše
L	-/96 – gejšách	
I	-/240 – gejšami	

Problematická jsou jména zakončená na *-ia*, protože z kontextu některých nalezených výskytů je obtížné zjistit, zda dané jméno má základní podobu zakončenou na *-ia*, či zda jde o počestěnou variantu zakončenou na *-ie* (*Alexandria – Alexandrie, Georgia – Georgie*).

U jména *Mária* se v těchto pádech rovněž objevují tvrdé koncovky, přestože z celkového počtu nepřevažují. V tomto případě může být důvodem snaha pisatele odlišit slovenskou podobu jména *Mária* od české podoby *Marie*.⁷

G	-/421 – Márii	4/1737 – Márie	1/ – Márije
D		-/756 – Márii	
A	-/196 – Máriu	-/211 – Márii	
L			
I	-/377 – Máriou	-/385 – Márii	

Jazykové příručky uvádějí skloňování výhradně podle vzoru *růže*, ale úzus není tak jednoznačný. Například se některá jména odlišují z důvodu výslovnosti, která následně ovlivňuje paradigma. Jméno *Daria* má svou druhou variantu psanou s *j* – *Darja* (viz 5.4.4.2) – a výslovnost obou jmen je stejná: [darja], nikoli [darija], tedy dvojslabičně (nikoli trojslabičně se zakončením na *-ia*, jak je tomu v případě ostatních jmen). Ani u druhých dvou jmen není výslovnost [ija]. Hlávka *i* se ve fonické podobě neobjevuje: *Maya* [maja], *Gaia* [gaja]. Proto z hlediska výslovnosti bychom mohli tato jména zařadit do skupiny jmen zakončených na *-ja*. Vliv tohoto typu jmen se v paradigmatu skutečně projevuje: až na ojedinělé výjimky v jednotlivých pádech je totiž u tohoto typu jmen patrná silná tendence zůstat v rámci tvrdého skloňovacího vzoru, která se objevuje právě u jmen zakončených na *-ja*. Tato tendence se projevuje i u dalších jmen, kde nevyslovujeme *-ija*, např. *Džordža*, ne vždycky *Džordžija*, což má následně vliv na skloňovací paradigma.

4.1 Rozlišení na základě gramatické kategorie čísla a mezi jednotlivými pády

Překvapivý je rozdíl mezi formami singulárními a plurálními. Rozdělení podle sémantické stránky, frekvence v úzu či zakončení tvarotvorného základu se týká pouze tvarů singulárních. V plurálu je výrazná tendence většiny zkoumaných jmen přebírat tvary měkkého deklinačního typu. Někde tyto tvary převažují nad tvrdými, jinde se dokonce vyskytují jako jediné (až na výjimky).

Analýza potvrdila rozdíly mezi tzv. tvrdými pády jako *Asg* a *Isg* a tzv. pády měkkými – *Dsg* a *Lsg*, avšak rozdělení na tyto dvě skupiny, případně podle sémantické stránky, frekvence v úzu či zakončení tvarotvorného základu se týká pouze tvarů singulárních. V plurálu je výrazná tendence většiny jmen přebírat tvary měkkého deklinačního typu. Někde tyto tvary převažují nad tvrdými, jinde se dokonce vyskytují jako jediné.

Ukazuje se, že pohyb v distribuci koncovek na periférii skloňovacích typů zde probíhá jednosměrně. Změna vždy směřuje ke tvarům podle vzoru „žena“, pisatelé se kloní k morfologickému systému skloňování. Vzor „žena“ tedy mezi těmito dvěma paradigmaty můžeme označit jako dominantní. V některých pádech u určitých substantiv převažují tvary podle vzoru „růže“, ale nikoli nově. Jsou to tvary již kodifikované a tradičně užívané.

4.2 Centrum a periferie a posuny mezi nimi

V souvislosti s tím lze mluvit o tzv. pobočných centrech, jak o nich píše Fr. Daneš (1966), která kombinují paradigmaty obou hlavních deklinačních typů. Substantiva, která pod ně spadají, už nevnímáme jako výjimky z obou paradigmat, ale přiznáváme jim stabilitu a status samostatného podtypu tím, že jim určíme nejtypičtější jméno jako tzv. podvzor. Vzhledem k pohybu substantiv mezi jednotlivými typy nelze tato pobočná centra a podvzory chápat jako neměnné. Jsou naopak mnohem méně stabilní než oba deklinační typy, mezi nimiž se

⁷ Jméno *Maria* ve spojení *panna Maria* zde nevyčleňujeme samostatně. Nelze však vyloučit, že bychom zde mohli vysledovat určitá specifika v distribuci pádových koncovek.

kolísající substantiva pohybují. Pokud považujeme jedno ze substantiv za prototypické, můžeme je pro pobočné centrum označit za vzor či podvzor (podtyp), je však nutné počítat s tím, že i u tohoto tzv. podtypu dochází k posunu v některých pádech a že se postupně může přiklonit k dominantnějšímu z obou skloňovacích vzorů (v tomto případě ke vzoru „žena“). Příkladem je změna v kodifikaci feminina *sója* určeného mluvnicemi jako pobočné centrum či podvzor. Změnou v jeho paradigmatu se signalizuje celkový posun jmen, která pod něj jsou řazena.

K posunu mezi podtypy nedochází u všech feminin stejně. Roli zde hraje nejen zakončení tvarotvorného základu (přestože je podstatné), ale i frekvence určitých substantiv, jejich zakotvenost v úzu a také jejich sémantika. Je evidentní, že tendenci přebírat tvary paradigmatu dominantního vzoru podléhají jako první slova méně známá, neobvyklá, cizí, nedostatečně ukotvená v systému. Jde o nestabilní jazykové prvky, které nejsou v kategorii, do které spadají, vázány dostatečným počtem systémových vztahů a neobsahují tolik rysů a v takové míře jako jiné jazykové prvky této kategorie. Tendence k přebírání tvarů dominantního paradigmatu se projevuje i u proprií, v případě paradigmat „žena“ a „růže“ především u antroponym. Zejména proto, že i tato jména jsou nejčastěji cizího původu, i když v češtině frekventovaná. Že se k této tendenci připojují i jména běžně užívaná jako např. *Andrea*, můžeme přisuzovat snad samotnému faktu odlišné gramatické charakteristiky proprií a apelativ. Roli může hrát i fakt, že tato jména nemají sama o sobě lexikální význam, a proto morfologický princip při skloňování beze změn v tvarotvorném základu slova je při zacházení s nimi pro uživatele nejjednodušší. Jako poslední podléhají tlaku dominantního paradigmatu jména častěji užívaná, stabilně ukotvená v rámci paradigmatu, jejichž tvary mají uživatelé pevně zažitá (srov. *trachea* – *idea*).

LITERATURA

DANEŠ, Fr. (1966): Vztah „centra“ a „periferie“ jakožto jazykové universále. *Jazykovědné aktuality*, 2–3. s. 1–6.

HASPELMATH, M. (2003): The geometry of grammatical meaning: Semantic maps and cross-linguistic comparison. In: M. Tomasello (ed.), *The new psychology of language*, 2, s. 211–242.

HAVRÁNEK, B. (1932): Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In: B. Havránek – M. Weingart (eds), *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, s. 32–84.

<<http://semantics.uchicago.edu/kennedy/docs/vg-epub.pdf>>

KNAPPOVÁ, M. (1999): Osobní a cizí jména v českém mluvnickém systému. In: R. Šrámek (ed.), *Propria v systému mluvnickém a slovtvorném*. Brno: MU, s. 11–15.

KNAPPOVÁ, M. (2008): *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. 2. vydání. Liberec: AZ KORT.

Mluvnice češtiny 2 (1987). Praha: Academia.

Nový akademický slovník cizích slov (2005). Praha: Academia.

POLÍVKOVÁ, A. (2007): *Naše místní jména a jak jich užívat*. Praha: Universum.

Pravidla českého pravopisu (1993). Praha: Academia.

Příruční mluvnice češtiny (1995). Praha: NLN.

Slovník spisovné češtiny (2000). Praha: Academia.

SMEJKALOVÁ, K. (2004): Konzola, nebo konzole? *Naše řeč*, 87, s. 52–53.

SMEJKALOVÁ, K. (2007): Ženská osobní jména v morfologickém systému češtiny. *Naše řeč*, 90, s. 225–236.

ŠIMANDL, J. (2000): Morfologická problematika v jazykové poradně (2. část). *Naše řeč*, 83, s. 113–131.

ŠRÁMEK, R. (1999): Ke gramatickým vlastnostem proprií. In: R. Šrámek (ed.), *Propria v systému mluvnickém a slovtvorném*. Brno: MU, s. 16–23.